Stichting Vrienden Erfgoed Zierikzee
in verbinding met Schouwen-Duiveland

Beste Erfgoedvienden,
Nieuwsbrief nr. 2

Foto J. J. de Wit Magnolia

Wij willen u allereerst sterkte wensen, met de gevolgen van het Coronavirus dat ons allen in de greep houdt. De crisis zet het leven in een ander perspectief en heeft ingrijpende consequenties voor ons allen. Het dagelijks ritme is veranderd en houdt ons een spiegel voor. Zingevingsvragen buitelen over ons heen. Waar kunnen we ons aan vast houden, wat kunnen we zelf doen of met hulp van anderen. Dat zal voor velen verschillend zijn en niet altijd even gemakkelijk. Een ritme proberen vast te houden en bewegen voor zover mogelijk helpt om de dag tegemoet te treden. Naast het Coronanieuws worden er op veel plekken creatieve ideeën geboren. We ervaren hoezeer we, dingen die 'gewoon' lijken, missen. Kunst en cultuur kleuren het leven. We willen daar graag mee doorgaan en lokale initiatieven steunen en proberen vast te houden wat al in gang is gezet. Deze keer een extra lange Nieuwsbrief in deze bizarre tijd. We hebben elkaar meer dan nodig. Een Lentegroet.

Stichting Vrienden Erfgoed Zierikzee (SVEZ)

Bestuursleden, vrijwilligers en vele Vrienden rondom Zierikzee zijn jarenlang volop betrokken geweest bij het Erfgoed. Met elkaar en met de gemeente is er voor gezorgd dat historische monumenten geopend konden worden. Dat heeft de stad goed gedaan, daar kan op doorgebouwd worden. Er worden historische verhalen geschreven en verteld, historische creaties ontworpen bij de verhalen en er wordt muziek bij gemaakt.
We merken dat geschiedenis boeit! Mede hierdoor komen bezoekers ook weer terug naar Schouwen-Duiveland is onze ervaring geweest. Zo heeft het project Walk of Fame vorm gekregen in de Dikke Toren en meer dan honderdduizend bezoekers getrokken in 2018. Vorig jaar stond de toren in de steigers. We hopen de komende zomer in de Dikke Toren deel III te kunnen neerzetten en het project af te ronden. Op het scherm in de Dikke Toren zullen prachtige fimpjes te zien uit de rijke historie van Zierikzee. Ze zijn geschonken door Ben Smit multimedia en Imagination Lab. Op de website kunt u er twee bekijken.

Oprichting Stichting Vrienden

We hebben u bericht in de eerste Nieuwbrief dat de Stichting Vrienden voor een bredere opzet heeft gekozen en voortaan Stichting Vrienden Erfgoed Zierikzee heet, in verbinding met Schouwen - Duiveland. Er zijn veel positieve reacties gekomen en een paar afzeggingen. Op 17 maart is bij de notaris de akte gepasseerd en is de statutenwijziging doorgevoerd. De eerste nieuwe donateurs hebben zich gemeld: welkom Vrienden!

Opzetten website, met beleidsplan, logo, Nieuwsbrief, Instagram, bankzaken en meer….

Quarantaine biedt ook mogelijkheden. De website is weer on-line. Er is hard aan gewerkt om er iets moois van te maken in de meekrapwortel kleur. Voorzitter Luitzen Bijlsma en penningmeester Lisette van de Velde zijn daar volop mee bezig. Secretaris Peter Bracke en bestuurslid Jozé van de Sande maken de ANBI in orde. Baukje Bijlsma verzorgt de Nieuwsbrief en is aanspreekpunt voor vrijwilligers. De bestuursleden doen dit werk kosteloos.

Lisette van de Velde, vliegende kiep en eerste nieuwe Vriend.

Lisette is geboren op 30-09-1990 in Kerkwerve en opgegroeid in Dreischor. Ze heeft business management gestudeerd in Utrecht en werkt zelfstandig als: van de Velde administratie en advies. Het is heel divers werk wat ze doet. Ze werkt zowel als boekhouder en als interim business manager. In haar vrije tijd gaat ze graag hardlopen en naar yoga of afspreken met vrienden en vriendinnen en natuurlijk met de hond wandelen op ons prachtige eiland. Ze heeft in 2012 een monumentenpand gekocht en opgeknapt. Zo is ze terecht gekomen bij de werkgroep open Monumentendag en bij Stichting Vrienden Erfgoed Zierikzee. Ze is de penningmeester. Jong en ouder inspireren elkaar, hoe mooi is dat! Welkom Lisette! In de volgende Nieuwsbrief vertelt Jozé van de Sande-Vis Iets over haar achtergrond.

Projecten waarbij de Erfgoedvrienden betrokken zijn.

Bevrijding 75 jaar!

Dit jaar staat het land in het teken van de bevrijding. Op Schouwen-Duiveland hebben vele organisaties initiatieven ontwikkeld met als thema bevrijding. Het hangt van de ontwikkelingen af rondom het Coronavirus wat er allemaal doorgang kan vinden. Ondanks de sluiting van de musea, wordt er gewerkt aan een latere opening in het seizoen. Zo zijn de 5 kleine musea van de Vereniging van Musea Schouwen-Duiveland (VMSD) bezig met Schouwen-Duiveland bevrijd! het vervolg op Oorlogsjaar in 2019.

Eerste donatie van de Vrienden voor monument Schenkeldijk

Voor bovenstaand project is de brochure Schouwen-Duiveland Bevrijd! gemaakt door Luitzen Bijlsma in samenwerking met de VMSD en het Gemeentearchief. Bij één de bijzonder verhalen ontstond het idee om bij te dragen aan een monument-kunstwerk aan de Schenkeldijk bij Brouwershaven. Naar aanleiding van het neerstorten van een bommenwerper in de Tweede Wereldoorlog, met negen slachtoffers heeft de Stichting Cultuur en Erfgoed Brouwershaven dit initiatief genomen. Zij zijn op zoek naar gelden om het kunstwerk van Rosalinde van Ingen Schenau te financieren. Het bestuur heeft unaniem besloten om hier een bijdrage aan te leveren. Lees hier meer over het project.

Hergebruikte kleding en accessoires in en na de oorlog

Anne van Hekke van de VMSD en Baukje Bijlsma hebben met de 5 musea een klein kledingproject samengesteld. Een aantal particulieren heeft hergebruikte oorlogskleding en ook accessoires voor de musea in bruikleen gegeven. Deze zijn dit seizoen te zien als de musea weer open gaan. Kleding was schaars en op de bon. Mensen werden inventief door materialen te hergebruiken. Er wordt een link gelegd naar het heden, waarbij kleding in overvloed is en hergebruik nog in de kinderschoenen staat. Kleding is de op vijf na meest vervuilende industrie ter wereld. Couturier Sjaak Hullekes, afkomstig uit Zierikzee, heeft hiervoor gerecyclede kleding ontworpen, geverfd met uienschillen van Schouwen-Duiveland. Hij heeft vorig jaar de winnaar van het songfestival Duncan Lawrence gekleed in een 100 jaar oude lap linnen.

Foto: Sjaak Hullekes

Doopjurk parachutestof Marina van Riet

Jurkje oranje wimpel Marietje van Dijk

Kostuum Sjaak Hullekes

Nostalgie - heimwee Baukje Bijlsma

Een monument met kostuumhistorie, verhalen en muziek is een prachtige combinatie. Iedere periode heeft haar eigen charme, dit is jarenlang het geval geweest bij de Historische Spelen. De openluchtspelen op locatie hebben een onuitwisbare indruk gemaakt op Schouwen-Duiveland. De eerste was het Oproer van Zierikzee 1472, met het ontroerende slot aan de Oude Haven van klagende mensen om de stad te sparen. Klik hier voor het Oproer. Elly en Cees Mohlmann tekenden voor het verhaal en de regie, Mar van Veer voor de middeleeuwse muziek en ik zelf werkte met vrijwilligers voor de kostumering uit die periode. Het was een gouden tijd en de historie van het eiland werd op de kaart gezet. Er deden meer dan 100 acteurs/spelers aan mee en vele vrijwilligers. Per avond zaten er 800 mensen op de tribune. Het openluchtspel werd op diverse locaties gespeeld, met om de twee jaar een ander historisch verhaal, met muziek en kleding uit die bepaalde periode. Ik verdiepte me grondig in de geschiedenis van de kostuumhistorie. De kleding was een uitdaging, veel geld was er niet. Per keer moesten er zo'n 600 kledingstukken en accessoires geproduceerd worden. Dit alles werd met veel

plezier met en door vrijwilligers ontworpen en gemaakt van oude fluwelen gordijnen tot couture stoffen. Na het einde van de Historische Spelen ben ik doorgegaan met een groep zeer kundige kostuummakers. De kleding wordt onder andere gemaakt voor tentoonstellingen in de Nieuwe Kerk, Noordhavenpoort, in de Dikke Toren met name voor 200 jaar Koninkrijk, de Ridderslag 1304, de Walk of Fame, de Burghse Schoole met de Vikingen en bij de opening van het Stadhuismuseum. Deze kleding is nu in bezit van de Stichting Erfgoed en wordt voornamelijk gebruikt bij tentoonstellingen en speciale gelegenheden. Kostuumhistorie trekt publiek, we willen dat graag behouden en doorgeven.

Couturiers komen langs bij de tentoonstellingen en vragen uit welk museum de kleding komt. Een prachtig compliment voor alle kostuummakers. Met veel liefde is de kleding gemaakt. De kleding ging naar de opvolgers van de Historische Spelen : toneelgroep de Rederijkers. Zij verhuren de kleding en treden er zelf in op. We wisselen met elkaar uit en zo worden de verhalen doorgegeven. Kostuummaakster Joke Rozenbeek kwam het afgelopen jaar in de Noordhavenpoort bij de Walk of Fame III. In onderstaand verhaal vertelt zij wat zij gaat doen voor de Erfgoed Vrienden.

Joke Rozenbeek, kostuummaker

Mijn naam is Joke Rozenbeek. Ik ben gediplomeerd meester maatkleermaakster. Nog steeds volg ik diverse masterclasses om mijn kennis op peil te houden. Mijn atelier Joke Rozenbeek Couture Atelier is aan huis gevestigd in Middelharnis. De opdrachten die ik krijg zijn voornamelijk bestemd voor bruid-en bruidsmoeder. Daarnaast heb ik meermalen keren showstukken mogen maken voor Internationale shows van het Europees Mastertailor Congres in diverse Europese landen. Van jongs af aan heeft het maken én ontwerpen van kledingstukken mijn interesse. Met daarbij de bijbehorende stoffen en het gevoel hierbij, wat geeft het voor effect, hoe kun je iemand mooier maken. Daar uit voortvloeiend komt dan de interesse in historische kostuums, hoe zijn ze gemaakt, wat zijn de gebruikte materialen waarom wordt het zo gedragen. Het gevolg hiervan was een opdracht vanuit de gemeente Goeree Overflakkee en het plaatselijk streekmuseum in Sommelsdijk om een paar kostuums te ontwerpen en te maken. Voor deze opdrachten en uit persoonlijke interesse bezoek ik diverse musea en bestudeer ik boeken op het gebied van kostuumgeschiedenis. Door toeval ben ik hierdoor in contact gekomen met Baukje Bijlsma door middel van een bezoek in de opengestelde Noordhavenpoort van Zierikzee. We raken in gesprek en wisselen kennis en ervaring uit. Dan komt de vraag of ik een kostuum wil maken voor krijgsheer Christobal de Mondragon uit de periode 1575-1576. Zierikzee werd toen bezet door de Spanjaarden. Een uitdagende opdracht waarvan ik hoop dat het uiteindelijke resultaat voor beide partijen naar wens zal zijn.

Erfgoed Nieuws Restauraties

Blauwe Bolwerk 1621

Bij het havenkanaal, gereed gekomen in1600, wordt momenteel druk gewerkt aan de restauratie van het Blauwe Bolwerk gedateerd 1621. De muur is het restant van een historische wal die Zierikzee moest beschermen tegen aanvallen vanaf het water. Het Bolwerk is een brede gemetselde muur van zo’n zeven meter hoog en zestig meter lengte. De buitenwand bestaat uit blauw hardsteen. De missende en te zwaar beschadigde exemplaren worden vervangen door replica’s uit de oorspronkelijke steengroeve in Wallonië. Aan de overkant werd het Oranje Bolwerk aangelegd, dat in 1652 gereedkwam. Alleen het Blauwe Bolwerk is bespaard gebleven. Wij blijven de restauraties volgen een mooi stuk vakwerk.

Zuidwellebrug

De Zuidwellebrug was de toegangsbrug tot de in 1842 gesloopte Zuidwellepoort. De hardstenen brug met zes bogen is uit 1783. De ruim twee eeuwen oude Zuidwellebrug in Zierikzee wordt gerestaureerd. Met name het voegwerk is zo verpulverd, dat de stenen zijn komen los te zitten en eruit dreigen te vallen. Dit laatste is zeer waarschijnlijk het gevolg van het zout, wat na de watersnoodramp van 1953 is achtergebleven in de constructie. Daardoor is de draagkracht van de brug flink verminderd. Na de restauratie blijft de Zuidwellebrug dicht voor (vracht) auto's.

Op een panorama uit 1696 van de stad Zierikzee is de Zuidwellebrug te zien, toen nog helemaal van hout gemaakt met ophaalmechanisme. Op de afbeelding uit 1656 is heel duidelijk te zien dat de pijlers van de brug zijn vervangen door steen. De bovenkant is dan nog van hout.
Bron: Gemeentearchief Schouwen-Duiveland

Restauratie hekwerk

In de Nieuwe Bogerdstraat in Zierikzee staat een hekwerk in niet al te beste staat. Het is zeker een erfgoedstuk, maar uit welke periode? Op de huidige parkeerplaats hebben verschillende gebouwen gestaan waaronder, twee kloosters en de Hogere Burger School (HBS). Het hek dateert uit circa 1880 en het bakende het schoolplein af van school B. In die tijd waren er 4 scholen in Zierikzee: A, B, C en D. Op school A zaten leerlingen uit de gegoede klasse. Dus als je op school B zat waren je ouders toch van een redelijk welzijn. Het hek zelf heeft niets met het Predikherenklooster of het in de nabijheid gelegen Bagijnhof te maken. Na de reformatie en afbraak van het Predikheren-klooster is heel dat gebied daar gewijzigd. Laten we het erop houden dat het niet uitgesloten is dat het hek op de plaats van de kloostermuur van het predikheren staat. Met dank aan Henk Dalebout en Izaak van der Male voor hun uitleg. De gemeenteambtenaar waarbij dit gemeld is, geeft aan dat het zeker te lang geduurd heeft om er onderhoud aan te plegen. Het goede nieuws is, dat het hek op de rol is gezet om in 2020/2021 opgeknapt gaat worden!

Hek met toegangspoort.
Foto Kees Verkerk.

Kloosterrijk Schouwen

Henk Dalebout is amateur-historicus en lid van de werkgroep Kloosterroute Schouwen-Duiveland. Hij publiceerde diverse artikelen en nu het boek Kloosterrijk Schouwen , routes langs verdwenen Schouwse kloosters. Hij geeft ons een fascinerende blik in deze wereld. Het boek is een boeiend overzicht van de kloosters op Schouwen-Duiveland, de eerste waarin ze integraal behandeld zijn. Het geeft inzicht in het leven van al die monniken, nonnen en begijnen die onderdeel waren van het middeleeuwse Schouwen. Hun aanwezigheid verrijkte het alledaagse beeld in de straten van Zierikzee en op het platteland.

In de middeleeuwen heerste er pest in de wereld, de zwarte dood genoemd. De bestrijding daarvan en de huidige maatregelen lijken op elkaar, schoonhouden, schoonmaken, isoleren en buitensluiten was het advies. Pesthuizen waren de plaatsen waar de mensen naar toegingen, ze waren overvol. Er was geen riolering en schoon water. Dat een bacterie de

oorzaak was van de pest en dat deze bacterie verspreid werd door vlooien op ratten, werd pas honderden jaren later bekend. Gelukkig staan we er nu wel beter voor en hopen we dat er een vaccin beschikbaar komt.

De kroniek , **de pest van Albert Camus,** wordt nu veel gelezen en besproken. Een dodelijk virus houdt een kuststad in zijn greep. In zijn romans wordt het absurde afgezet tegen een persoonlijke moraal van vriendschap en medemenselijkheid. Gelukkig staan we er nu beter voor en hopen we dat er een vaccin beschikbaar komt. Bij lokale boekhandels kunt u online bestellen, zo kunnen we hen ondersteunen. Op **www.walburgpers.nl** en bij boekhandel de vries in Zierikzee **www.libris.nl/devries** kunt u de boeken bestellen. Het wordt thuisbezorgd. Wees veilig, blijf thuis.

On line kijktips

Veel musea zijn gesloten maar een deel is **on line** te bekijken zoals: het Guggenheim in New York, Musea de Arte in Sao Paulo, Paul Getty Museum in Los Angeles, National Museum of Modern and Contemporary Art, Pergamonmuseum Berlijn, het Rijksmuseum Amsterdam en het Watersnoodmuseum in Ouwerkerk. Zeer de moeite waard, het gaat je verbeelding te boven omdat er zoveel mogelijkheden zijn.

Op You Tube zijn vele initiatieven. De Nationale Opera heeft de opera Ritratto opgenomen zonder publiek. De première ging niet door. U kunt deze Opera bekijken op you tube of Googelen naar Nationaal Ballet op de pc. Couturier Jan Taminiau heeft zeer bijzondere kostuums hierbij ontworpen.

Op Netflix is De brief voor de Koning van Tonke Dragt is te zien, een verhaal over ridders, met moraal, voor de jeugd vanaf 10 jaar. Het spannende boek is in vele talen geschreven en zeer de moeite waard voor kinderen en volwassenen!

Klik hier voor een prachtige vertolking van 'Erbarme dich' van J.S. Bach onder leding van dirigent Reinbert de Leeuw. Rondom Pasen zullen liefhebbers van Bach de uitvoeringen van de Matthaus- en Johannes Passie missen. Voor ieder op zich zal Pasen dit jaar een bijzondere tijd zijn, vooral thuis in afwachting van betere tijden. We kunnen wel in gedachten bij elkaar zijn in de stilte van het Paasverhaal.

Instagram

Lisette heeft Instagram geïnstalleerd met de volgnaam vriendenerfgoedzierikzee, zij gaat de nieuwtjes, projecten op Instagram plaatsen.

Financiën-wijzigingen

Ter informatie: U kunt uw donatie aan de Vrienden van het Stadhuismuseum van 2019 aftrekken van de belasting. We hebben besloten de contributie op te schorten tot juni, daarna zien we verder. Adres- en e-mailwijzigingen wel graag doorgeven aan pbracke@zeelandnet.nl

We wensen u allen veel sterkte, kracht en warmte in uw omgeving. We hopen met u dat we snel Bevrijd! zullen zijn van het Coronavirus. Het zal zeker de geschiedenisboeken in gaan als een zeer bewogen periode.

Met Vriendelijke groet, Luitzen Bijlsma, Peter Bracke, Lisette van de Velde, Jozé van de Sande en Baukje Bijlsma